Heyet-i Temsiliye Üyelerinin Seçilmesi

Burcu Kaya*

Özet

Mondros Mütarekesi imzalandıktan sonra Osmanlı Devleti'nin toprakları İtilaf devletleri arasında bölüştürülmüştür. Bu tarihten sonra imparatorluğun toprakları dört bir taraftan işgale uğramıştır. İstanbul Hükûmeti işgallere karşı teslimiyetçi tutum sergilemiştir. İşgallere karşı direniş gösterecek güçlü bir yapılanma da bulunmamaktaydı. Ülkeyi düştüğü durumdan kurtarmak isteyen Mustafa Kemal İstanbul'da planını gerçekleştiremeyeceğini görmüş bunun için Anadolu'ya geçme düşüncesini kafasında oturtmuştur. Beklediği fırsat 1919 yılı içerisinde gelmiştir. 9. Ordu Müfettişi sıfatıyla 15 Mayıs 1919'da beraberindeki kişilerle Samsun'a gitmek üzere yola çıkmıştır. Bölgeye geldikten sonra ülkeyi kurtarma girişimlerine başlamıştır. Çeşitli komutanlıklara, illere gönderdiği telgraflarla işgallere karşı millî direnişin uyanmasını sağlamıştır. Mustafa Kemal Paşa ve beraberindekiler ilk olarak Erzurum Kongresi'nde ulusal bir kongre düzenleyerek dokuz kişilik Heyet-i Temsiliye üyesi seçmişlerdir. Erzurum Kongresi tarafından seçilen dokuz kişiden oluşan üyeler şöyledir: "Hacı Musa Bey, Bekir Sami (Kunduk) Bey, Şeyh Fevzi Efendi, Hüseyin Rauf (Orbay) Bey, İzzet (Eyüpoğlu), Servet (Hacısalihoğlu) Bey, Sadullah (Eren) Bey, Raif (Dinç) Bey ve Mustafa Kemal Paşa. Erzurum Kongresi'nde yapılan Heyet-i Temsiliye seçiminden sonra Sivas Kongresi tarafından yapılan toplantı sonucunda Heyet-i Temsiliyeye yeni üyeler seçilmiştir. Bu üyeler şöyledir: "Ahmet Rüstem Bey, Refet (Bele) Bey, Ömer Mümtaz Bey, Hakkı Behiç Bey, Mazhar Müfit Bey, Ratipzade Mustafa Bey, Kara Vasıf Bey." Üyelerin seçiminden sonra Heyet-i Temsiliye hiç ara vermeden çalışmalarına başlamış ve ileride kurulacak olan Yeni Türk Devleti'nin çekirdeği olmuştur.

Anahtar Kelimeler

Heyet-i Temsiliye, Erzurum Kongresi, Sivas Kongresi, Millî İrade

* Yüksek Lisans Öğrencisi,Yeditepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ABD, burcu.kaya3@std.yeditepe.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6467-2744

..... İngilizce Başlık .....

Abstract

After the Armistice of Mudros was signed, the lands of the Ottoman Empire were divided between the Entente States. After this date, the lands of the Empire were occupied from all sides. The Istanbul government showed a surrendering attitude against the occupations. There was no strong structure to resist the occupations. Mustafa Kemal, who wanted to save the country from the situation he fell into, saw that he could not realize his plan in Istanbul, so he had the thought of moving to Anatolia. The opportunity he had been waiting for came in 1919. As the 9th Army Inspector, he set out to go to Samsun on 15 May 1919 with the people accompanying him. After coming to the region, he started attempts to save the country. With the telegrams he sent to various commands and provinces, he provided the awakening of the national resistance against the occupations. Mustafa Kemal Pasha and his entourage first organized a national congress in the Erzurum Congress and elected nine members of the Representative Committee. The members, consisting of nine people elected by the Erzurum Congress, are as follows; "Haji Musa Bey, Bekir Sami (Kunduk) Bey, Sheikh Fevzi Efendi, Hüseyin Rauf (Orbay) Bey, İzzet (Eyüpoğlu), Servet (Hacisalihoğlu) Bey, Sadullah (Eren) Bey, Raif (Dinç) Bey, Mustafa Kemal Pasha. After the Representative Committee election held at the Erzurum Congress, new members were elected to the Representative Committee as a result of the meeting held by the Sivas Congress. These members are: "Ahmet Rüstem Bey, Refet (Bele) Bey, Ömer Mümtaz Bey, Hakkı Behiç Bey, Mazhar Müfit Bey, Ratipzade Mustafa Bey, Kara Vasıf Bey." After the election of the members, the Representative Committee started its work without interruption and became the nucleus of the New Turkish State to be established in the future.

Keywords

Representative Committee, Erzurum Congress, Sivas Congress, National Will

1. Giriş

Osmanlı Devleti 30 Ekim 1918'de Mondros Ateşkes Antlaşması'nı imzalamıştır. Bu antlaşmanın şartları çok ağır olmakla birlikte Osmanlı Devleti'nin egemenliğine büyük darbe vurmuştur. Mondros'un özellikle yedinci maddesi Osmanlı Devleti'ni güçlü devletlerin ortak işgal alanı haline getirmiştir. İmparatorluk kendi bölgelerinden dahi askerlerini çekmek zorunda kalmıştır. 23 Kasım 1919'da müttefik donanması ve Avrupa Müttefik Orduları Başkumandanı İstanbul'a büyük bir törenle gelmiştir.[1] İstanbul'u işgal edenlerin esas amacı Osmanlı Devleti'ni ortadan kaldırıp Türkleri Anadolu'da dar bir bölgeye hapsetmekti.[2] Damat Ferit Paşa Hükûmeti bu durum karşısında bütün ümitlerini önce Allah'a sonra İngiltere'ye bağladığını söyleyerek teslimiyetçi tutumunu açıkça dile getirmiştir.[3] Bütün bu gelişmelerin yaşandığı sırada Anadolu'nun güneyindeki ve doğusundaki yerler İngiltere ve Fransa tarafından işgal edilmiştir. Bu işgallere karşı direniş gösterecek güçlü bir yapılanma yoktu. Müttefik devletler bundan dolayı ilk zamanlarda önemli direnişle karşılaşmamışlardır. Fakat İzmir'in 15 Mayıs 1919'da işgal edilmesi tüm ülkede büyük etki yaratmıştır. 1919'un Mayıs ve Haziran aylarında Türk ve Yunan kuvvetleri arasında ciddi anlamda silahlı çatışmalar yaşanmış haksız işgallere karşı Redd-i İlhak Cemiyetleri kurulmuş ve Yunanlılar Türk ahaliye büyük fenalıklarda bulunmuşlardır.[4] Yunanlılar sadece Müslüman halkı değil Hristiyan halkı da hedef almışlardır.[5]

Mustafa Kemal Paşa, 1919'da 9. Ordu Müfettişi olarak Samsun'a asayişi sağlaması için gönderilmiştir. Peki, bu görev için neden Mustafa Kemal seçilmiştir? En önemli sebebi Mustafa Kemal'in İTC, Enver Paşa ve Alman generalleri ile zıtlaşmış olmasıydı. Görünürdeki temel sebepler bunlardı.[6]

Halil İnalcık, Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a gidişi ile ilgili şunları söylemektedir: "Her şeyden önce bir ihtilaldi ...Fiilen otoritesini kaybetmiş ve Türk milletinin bağımsızlığını koruyamayacak bir duruma düşmüş olan Osmanlı saltanatı yerine, millî hâkimiyet esasına göre yeni bir devlet kurmak. Saray, Mustafa Kemal'in bu ihtilalci kararını hissetmekte gecikmedi. Esasen İngilizler de İstanbul'da Mustafa Kemal'in bu kadar geniş yetkilerle Anadolu'ya gönderilmesinden şüphelenerek hükûmeti sıkıştırmaya, sonra Erkan-ı Harbiye reisini görevden almaya çalıştılar."[7]

---

1 Mehmet Gönlübol-Cem Sar, *Atatürk ve Türkiye'nin Dış Politikası*, İstanbul, Millî Eğitim Basımevi,1973, s.2.

2 Emin Muhammed Said - Kerim Halil Sabit, "*Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın Hayatı",* Çev. Zekeriya Kurşun, İstanbul, Doğan Kitap ,2010, s.29.

3 Yaşar Özüçetin, Bengül Salman Bolat, Durdu Mehmet Burak, Neşe Yaman, Erol Seyfeli, Hakan Uzun, *Kuvâ-yı Milliye ve Millî Mücadelede Kırşehir;* Kırşehir, Kırşehir Valiliği, 2009, s.13.

4 Yusuf Hikmet Bayur, *Türkiye Devletinin Dış Siyasası,* Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi,1973, s.36.

5 Cemil Özgül, *Heyet-i Temsiliye'nin Ankara'daki Çalışmaları (27 Aralık 1919-23 Nisan 1920),* Ankara, Atatürk Araştırma Merkezi, 1989, s.19.

6 Sina Akşin, *İstanbul Hükûmetleri ve Millî Mücadele –Mutlakiyete Dönüş (1918-1919),* İstanbul, Cem Yayınevi, 1992, s.286-287.

7 Halil İnalcık, *Millî Mücadele Tarihi 1908-1923,* İstanbul, Kronik Kitap,2022, s.45.

İngiliz Tarihçi Caroline Finkel de İnalcık ile aynı görüşte olup İngilizlerin Mustafa Kemal'e verilen görevin aslında görünenden daha fazla olduğundan şüphelendiklerini bundan dolayı kabineye baskı yaparak İstanbul'a geri çağrılması yönünde talepte bulunduklarını dile getirmektedir.[8]

Mustafa Kemal oldukça rasyonel davranarak mücadelesinin ilk zamanlarında İtilaf devletlerine açıkça düşmanlık sergilememiş padişaha bağlılığını her defasında göstermiştir.[9] Samsun'a gelen Mustafa Kemal'in dayandığı kuvvet maddiyattan ziyade düşünce birliğine dayanıyordu. Türk milleti yıllarca süren savaşlardan çok yorulmuştu. Bir lider öncülüğünde birlik olunmalı ve işgalci güçleri ülkeden atmak için var güçle mücadele edilmeliydi.

2. Erzurum Kongresinde Heyet-i Temsiliye Üyelerinin Seçilmesi

Mustafa Kemal, İstanbul Hükûmetinin "dön" çağrısına zamanı geldiğinde şu yanıtı vermiştir: "Milletimiz hürriyetini kazanana kadar Anadolu'dayım."[10] Anadolu'da bir araya gelen Mustafa Kemal Paşa ve diğer üyeler 3 Temmuz 1919'da Erzurum'a gelmişlerdir.[11] Tarihler 23 Temmuz 1919'u gösterdiğinde Erzurum Kongresi çalışmalarına başlamıştır. Bu kongrenin düzenlenmesinde Kars Millî Şurası Vilayet-i Şarkiye Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti Şubesi ve Trabzon Muhafaza-ı Hukuk-ı Milliye cemiyetlerinin büyük desteği olmuştur. Van'dan 2, Bitlis'ten 3, Sivas'tan 11, Trabzon'dan 17, Erzurum'dan 24 delege kongreye katılmıştır.[12] Mustafa Kemal, bu kongreye asker olarak değil sivil olarak katılmıştır. Kongre, on dört gün sürmüş ve bu kongrede millî gücü kurumsallaştırmaya yönelik kararlar alınmış ve bu kararlar kamuoyu ile paylaşılmıştır. Erzurum Kongresi bir taraftan Sivas Kongresi için hazırlıklar yapmış diğer taraftan da yerel direniş örgütleri olan Kuvâ-yı Milliye hareketine tam destek vermiştir.[13]

7 Ağustos 1919'da Erzurum Kongresi'nde Heyet-i Temsiliye üyeleri seçilmiştir. Cemiyetler Kanunu'nun yedinci maddesine göre en az dokuz en çok on altı üyenin seçilmesi ve içlerinden birinin heyete başkanlık yapması gerekmekteydi. Erzurum Kongresi'nin seçtiği dokuz kişilik heyette bulunan üyeler şunlardır: "Mustafa Kemal Paşa, Hacı Musa Bey, İzzet Efendi, Bekir Sami Bey, Hüseyin Rauf Bey, Sadullah Efendi, Şeyh Fevzi Efendi, Raif Efendi, Servet Bey." 7 Ağustos'ta seçilen Heyet-i Temsiliye üyelerin hüviyetleri şöyledir:

---

8 Caroline Finkel, *Osman's Dream: The History Of The Ottoman Empire,* New York, A Member Of The Perseus Books Group, 2005, s.590.

9 Tevfik Bıyıklıoğlu, *Atatürk Anadolu'da 1919-1921,* İstanbul, Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık, 2000, s.16.

10 Ray Brock, *Mustafa Kemal Atatürk Hayalet Süvari*, Çev. Haluk Gurulkan, İstanbul, Yakamoz Kitap, 2012, s.222.

11 Enver Behnan Şapolyo, *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi 1918-1950,* İstanbul, Millî Eğitim Basımevi, 1953, s.30.

12 Fatih M. Sancaktar, "Sivas Kongresi (4-11 Eylül 1919)", *Tarih Dergisi,* 71,2020, s.477.

13 Oğuz Aytepe, "Ankara'nın Merkez ve Başkent Olması "*Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi ,* 9/3 ,2004, s.16.

Hacı Musa Bey: Mutki Aşireti Reisi'dir. 1853'te Bitlis'te dünyaya gelmiştir. Musa Bey, Rusya'nın 3 Mart 1916'da işgali sırasında Bitlis Boğazı'nı yanındaki gönüllülerle tutmuş ayrıca Muş Ovası'na inerek Bitlis-Muş arasında konuşlanmış olan Rus birliklerine yardım gelmesini engellemeye çalışmıştır. Rus ilerleyişini durdurmak için 27 Mart 1916'da Diyarbakır'a gelen Mustafa Kemal Paşa'nın en büyü yardımcısı Musa Bey olmuştur.[14] Musa Bey ayrıca Bitlis'i kurtarmak için kurulan milis kuvvetlerine Mutki halkının katılmasını sağlamış bu çabaları sonucunda 8 Ağustos 1916'da Bitlis Rus işgalinden kurtarılmıştır. Musa Bey, Millî Mücadele'nin başladığı zamanlar Mustafa Kemal Paşa tarafından Erzurum Kongresi'ne davet edilmiştir. Mustafa Kemal Paşa, Musa Bey'e yazdığı mektubunda kendisini aralarında görmek isteğini ifade etmiş fakat Musa Bey Ermeni çetelerin masum halka yaptığı zulümler ve de Sivas Kongresi'nde bulunan ve kendisine düşman olan bazı aşiretlerin kendisine bir fenalık yapmasından çekindiği için katılamamıştır. Katılamamasına rağmen Heyet-i Temsiliye üyeliğine seçilmiştir. Musa Bey, Mustafa Kemal Paşa'nın takdirini kazanmış Millî Mücadele kahramanlarından biridir.

Bekir Sami (Kunduh) Bey: 1865'te Osetya'da dünyaya gelmiştir. Beyrut Valiliği yapmıştır. Rauf (Orbay) Bey ve Mustafa Kemal Paşa'nın çağrısına uyarak Anadolu'ya gelmiştir. 25/26 Temmuz 1919'da Erzurum Kongresi'ne bir telgraf yollamış ve tam bağımsızlık uğruna Anadolu'da başlatılan hareketin felaketlere sebep olabileceğini bunun için en faydalı çözümün Amerikan mandasını kabul etmek olduğunu ileri sürmüştür. Mustafa Kemal Paşa Bekir Sami Bey'e bu görüşünde kimi sakıncalı durumlar olduğunu bundan dolayı bu fikrinden vazgeçmesi gerektiğini söylemişse de Bekir Sami Bey Amerikan mandası ile ilgili fikrinde direnmiştir. Sami Bey ayrıca ABD Başkanı Wilson'a, ABD Kongresi ve Senatosu'na da başvurulması gerektiğini Mustafa Kemal Paşa'ya bildirmiştir.[15] Sami Bey'in bu görüşleri Mustafa Kemal Paşa tarafından doğal olarak kabul görmemiş fakat bunlara rağmen Bekir Sami Bey, Erzurum Kongresi'nin yapıldığı sırasında Erzurum'da olmamasına rağmen Heyet-i Temsiliye üyeliğine seçilmiştir.[16]

Şeyh Fevzi Efendi:1864'te Erzincan'da dünyaya gelmiştir. Nakşibendi Dergâhı üyesiydi. II Abdülhamit Dönemi'nde Şam'a sürgüne gönderilmiş 1894'te Erzincan'a geri dönmüştür. I. Dünya Savaşı sırasında Rusların doğudan Türk topraklarına girmesi üzerine halkın başka yerlere göç etmemesi için mücadelede bulunmuştur. Fevzi Efendi, Ruslar tarafından tutuklanarak Tiflis'e esir olarak gönderilmiştir. Dokuz ay sonra esareti sona erdikten sonra Erzincan'a tekrar gelmiştir. Mustafa Kemal Paşa ile yakın bağ kuran üyelerden biri olmuştur. 23 Temmuz 1919'da toplanan Erzurum Kongresi'ne Erzincan

---

[14] Abdulaziz Kardaş, "XX. Yüzyılın Başında Bitlis'te Bir Aşiret Reisi: Hacı Musa Bey",*Türk&İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi,*5/19,2018, s.52

[15] Metin Ayışığı, *Kurtuluş Savaşı Sırasında Türkiye'ye Gelen Amerikan Heyetleri,* Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2004, s.41.

[16] Ahmet İlyas, "Heyet-i Temsiliye'nin Siyasal Yapılanması", *Tarihin Peşinde*, 9, 2013, s.23.

delegesi olarak iştirak etmiştir. Erzurum Kongresi'nin 7 Ağustos'ta yaptığı Heyet-i Temsiliye üye seçimlerinde Erzincan Sancağı için belirlenen iki üyeden biri olmuştur.[17] Diğer aday Erzincan Müftüsü Osman Fevzi (Topcu) sadece bir oy alırken Fevzi Efendi kırk oy olarak Heyeti Temsiliye üyeliğine seçilmiştir.[18]

Hüseyin Rauf (Orbay): 1880'de İstanbul'da dünyaya gelmiştir. 31 Mart 1899'da güverte mühendisi olarak Deniz Harp Okulundan mezun olmuştur. 1905-1911 yılları arasında donanmayı geliştirme ve güçlendirme amacıyla yapılan yurt dışı eğitimlerine katılmıştır.[19] Bahriye nazırı sıfatıyla Mondros Ateşkes Antlaşması'nı imzalamıştır. Osmanlı hizmetindeki görevi 10 Kasım 1918'de son ermiştir. 3 Mayıs 1919'da istifa ederek 24 Mayıs'ta Anadolu'da Millî Mücadele çalışmaları yapan Mustafa Kemal'in safına katılmak üzere yola çıkmıştır. Erzurum Kongresi tarafından Heyet-i Temsiliye üyeliğine seçilmiştir.[20]

İzzet (Eyüpoğlu) Bey: 1860'ta Trabzon'da dünyaya gelmiştir. İlk ve ortaöğrenimini Trabzon Sıbyan Mektebi ve Rüştiyesinde tamamladıktan sonra 1878'de devlet hizmetine girmiştir. Genel Meclis Savcılığı, Trabzon Vilayet Basımevi Müdürlüğü, Görele, Tirebolu, Ordu, Giresun Kaymakamlığı yapmıştır. Meclis-i Mebûsanda Trabzon milletvekilliği yapmıştır. Meclis, İngilizler tarafından dağıtıldıktan sonra memleketine geri dönmüştür. Erzurum Kongresi tarafından Heyet-i Temsiliye üyeliğine seçilmiştir.[21]

Servet (Hacısalihoğlu) Bey: 1881'de Trabzon'da dünyaya gelmiştir. İlkokul, ortaokul ve lise eğitimini Trabzon'da tamamladıktan sonra üniversiteyi okumak için İstanbul'a gitmiştir. İstanbul Üniversitesinde hem Hukuk hem de Fen Fakültelerini bitirmiştir. Üniversite son sınıf öğrencisiyken İttihatçılarla ilişkisi tespit edilmiş bundan dolayı kendisine zorunlu olarak Trabzon'da ikamet etme cezası verilmiştir. Bayburt Asliye Ceza Başkanlığı, Karadeniz Bölgesi Millî Eğitim Müfettişliği ve Trabzon Lisesi Müdürlüğü yapmıştır. Meclis-i Mebûsanın birinci ve ikinci dönemlerinde Trabzon milletvekilliği yapmıştır. Müdafaa-i Hukukçularla etkin bir şekilde çalışmış ve Erzurum Kongresi'nin en etkin delegelerinden biri olmuştur. Erzurum Kongresi Başkanlığına aday gösterilmiş fakat seçilememiştir. Fakat Erzurum Kongresi tarafından Heyet-i Temsiliye üyeliğine seçilmiştir.[22]

---

17 Kadir Aşcı, "Ahmed Fevzi Efendi", *Akra Kültür Sanat Edebiyat Dergisi,* 4/9, 2016, s.175.

18 Hüseyin Bulut, "Erzurum Umumi Kongresine Katılan Erzincan Murahhasları", s.165-166.

19 Mustafa Alkan, "Hüseyin Rauf Orbay'ın Hayatı (1880-1964)", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi,* 20/59, 2004, s. 600.

20 Cemil Hakan Korkmaz, *Heyet-i Temsiliye (Erzurum'dan Ankara'ya İktidar Yolu)",* İstanbul, Profil Yayıncılık, 2015, s.222.

21 Mustafa Uslu," Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Trabzon Milletvekilleri ve Faaliyetleri", T.C Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Cumhuriyet Tarihi Ana Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kars, 2006, s.65.

22 Cemil Hakan Korkmaz, *Heyet-i Temsiliye*, s.225. Servet Bey'in doğum ve ölüm tarihleri arasında ihtilaf bulunmaktadır. Yücel Güçlü, Servet Bey'in doğum ve ölüm tarihlerini 1884-1953 olarak vermektedir.

Sadullah (Eren) Bey: 1867'de Bitlis'te dünyaya gelmiştir. Nüfus memurluğu yapmıştır. Mebûsan Meclisinde II. ve IV. dönemlerde Bitlis milletvekilliği yapmıştır. Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinde üyeliği yapmıştır. Erzurum Kongresi tarafından Heyet-i Temsiliye üyeliğine seçilmiştir. Mustafa Kemal Paşa Sadullah Bey'e 13 Ağustos 1919'da mektup yazarak Heyet-i Temsiliye üyeliğine seçildiğini bundan dolayı bir an evvel Erzurum'a gelmesini rica etmiştir.[23]

Raif (Dinç) Efendi: Raif Bey, 1874'te Erzurum'da dünyaya gelmiştir. İlkokul ve ortaokulu Erzurum'da okumuştur. Yetim Mustafa Hoca Medresesinde eğitim görmüştür. 1887'de İstanbul Nüvvab Mektebinden mezun olmuştur. Kadı Naipliği/ Kadı Vekilliği, Evkaf Mahkemesi Kadılığı, Kalem Müdürlüğü yapmıştır. Geçici görevle geldiği sırada İttihat ve Terakki Cemiyetine üye olmuştur. 28 Ağustos 1910'da Erzurum Merkez Kadılığına getirilmiştir. Bu görevini yürüttüğü sırada Meclis-i Mebûsana Erzurum milletvekili olarak girmiş Şubat 1912'de Bitlis Kadılığına getirilmiştir. 2 Aralık 1918'de kurulan Vilayet-i Şarkiyye Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyetinin kurucuları arasında yer almıştır. Bu cemiyetin 10 Mart 1919'da Erzurum'da açılan şubesinin Başkanlığına getirilmiştir. Vilayet-i Şarkiyye Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyetinin 17-21 Haziran 1919'da düzenlediği Erzurum Vilayeti Kongresi'nin Başkanlığını yapmıştır. Erzurum Kongresi tarafından Heyet-i Temsiliye üyeliğine seçilmiştir.

Mustafa Kemal Paşa: 1881'de Selanik'te dünyaya gelmiştir. İlkokulu Şemsi İlkokulunda tamamlamıştır. Ortaokulu Selanik Askeri Rüştiyesinde liseyi ise Manastır Askeri İdadisinde tamamlamış ve mezun olmuştur. 13 Mart 1899'da İstanbul'daki Mekteb-i Harbiye-i Şahane'ye başladı. Bu okulu 10 Şubat 1902'de piyade mülazım olarak tamamladı. Daha sonra kurmay subayların yetiştirildiği okul olan Erkan-ı Harbiye Mektebine başladı. 11 Ocak 1905'te kurmay yüzbaşı olarak mezun oldu. 1906'da yakın arkadaşlarıyla birlikte Şam'da Vatan ve Hürriyet Cemiyetini kurmuştur. 31 Mart Olayı'nı bastırmak için gönderilen Hareket Ordusu'nda yer almıştır. Trablusgarp Savaşı sırasında gizlice Libya'ya gitti. Libya'da bulunduğu süre içinde İtalyan işgaline karşı orada yaşayan Müslüman halkı örgütlemiştir. Balkan Harpleri başladıktan sonra ülkeye geri döndü ve kurmay heyetlerinde çalışmıştır. Sofya Ataşemiliterliği yapmıştır. Birinci Dünya Savaşı sırasında Çanakkale Cephesi'nde görev aldı. Anafartalar zaferinin kazanılmasını sağladı. Çanakkale Cephesi'nden sonra Kafkas Cephesi'nde görev almıştır. Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasından sonra Yıldırım Orduları Komutanlığına getirilmiştir. On iki gün sonra görevinden ayrılıp İstanbul'a gelmiştir. Ülkeyi işgalden kurtarmanın İstanbul'dan mümkün olamayacağını görmüş ve Anadolu'ya geçme planları yapmıştır. Padişah Sultan Vahdettin Mustafa Kemal Paşa'nın Şark vilayetlerindeki faaliyetlerinden haberdar olunca Sadrazam Damat Ferit Paşa'ya haber göndermiş ve ondan Mustafa Kemal'i derhal İstanbul'a çağrılmasını emretmiştir.

---

[23] Hikmet Denizli, *Sivas Kongresi Delegeleri ve Heyet-i Temsiliye Üyeleri*, Ankara, T.C Kültür Bakanlığı Millî Kütüphane Basımevi, 1996, s.96

Mustafa Kemal Paşa geri dön çağrısına olumsuz yanıt vermiştir. Padişah Vahdettin bu cevabından ötürü Mustafa Kemal Paşa'yı görevinden almıştır. Mustafa Kemal Paşa 8 Temmuz 1919 günü askerlik mesleğinden istifa edeceğini kolordu komutanlarına ve yakınlarına şu sözleriyle açıklamıştır: "Artık dörtyol ağzına geldik. Eğer mücadelemize devam edeceksek kendimizden başka kimseye güvenmemeliyiz. Saltanat Hükûmeti aleyhimizde yürüyecektir. Bu ise, dahili harbe müncer olabilir. Bundan dolayı her türlü tehlikeyi göze almaya ve kendimizi feda etmeye mecburuz. Bunun için, sizden kat'i karar vermenizi bekliyorum. Bu karardan sonra artık arkaya bakmayacağız ve ah vah etmeyeceğiz. Kendimizi kandırmayalım. İnkılap arifesindeyiz. Kat'i kararınızı veriniz ve kendinize bir reis seçiniz! Muvaffakiyet için bir şey elzemdir: Harekâtı idare etmek ve zafere erişmek için, başınıza birini yalnız bir kişiyi getiriniz. Eğer beni seçerseniz akıbet ne olursa olsun benim kaderime iştirak edersiniz. Ben artık Paşa değilim. Bugünden itibaren yalnız bir milletin ferdiyim. Yarın belki de asi ve kanun harici ilan edileceğim. Yalnız bir şartım var: Sizin askerî reisiniz olarak emirlerime körü körüne itaat.![24] 9 Temmuz 1919 Mustafa Kemal Paşa'nın istifa ettiği gün olmuştur.[25] Erzurum Kongresi'ne davet edilen üyeler zorlukla geldikten sonra Kazım (Karabekir) Paşa iki Erzurum delegesini istifaya zorlamıştır. İstifa eden delegeler Cevat Dursunoğlu ve Binbaşı Kazım Bey'dir.[26] Bu durum Rauf Bey ve Mustafa Kemal lehine olmuş ve asil üye olarak yer almışlardır.[27] Mustafa Kemal Paşa, oy çokluğu ile Erzurum Kongresi'ne başkan olarak seçilmiştir.[28]

Seçilen üyeler Cemiyetler Kanunu'nun gereği olarak 24 Ağustos 1919'da Erzurum Vilayeti Makamına bildirildi.[29] Erzurum Kongresi tarafından oluşturulan Heyeti Temsiliye üyelerinin düzenli bir çalışma sistemleri olmamıştır. Sadullah, İzzet, Hacı Musa ve Servet Beyler üyeliğe seçildikleri halde hiçbir şekilde gelememişlerdir. Şeyh Fevzi ve Raif Beyler Sivas Kongresi'ne katılmışlarsa da daha sonra memleketlerine dönmüşler sonraki süreçlerde Heyet-i Temsiliyenin düzenlediği toplantılara katılamamışlardır. Bekir Sami Bey ve Hüseyin Rauf Bey İstanbul'daki Mebûsan Meclisine gidene kadar Heyet-i Temsiliyenin çalışmalarına katılmışlardır.

3. Sivas Kongresi'nde Heyet-i Temsiliye Üyeleri Seçimi

Heyet-i Temsiliye, 29 Ağustos 1919'da Erzurum'dan ayrıldı. Sivas'a giderlerken karşılaştıkları jandarmalar onlara geri dönmelerini çünkü bölgedeki Kürt eşkiyaların yollarını kesebileceklerini söylemişse de heyet yoluna devam etmiştir.[30] Heyet, 2 Eylül

---

24 Benoist Mechin, *Yabancı Gözü ile Atatürk:1 Kurt ve Pars Mustafa Kemal,* İstanbul, Nurgök Matbaası,1955, s.85-86.

25 Abdurrahman Çaycı, *Gazi Mustafa Kemal Atatürk & Millî Bağımsızlık ve Çağdaşlaşma Önderi (Hayatı ve Eseri),* Ankara, Atatürk Araştırma Merkezi, 2002, s.111.

26 Ergün Aybars, *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I*, İzmir, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1986, s.171.

27 Fabio Grassi, *Atatürk,* İstanbul, Turkuvaz Kitap, 2009, s.159.

28 *Büyük Adamlar & Türk ve Dünya Meşhurları 230 Biyografya,* İstanbul, Varlık Yayınları, 1960, s.257-258-259.

29 Dursun Ali Akbulut, "Heyet-i Temsiliye Nasıl Teşekkül Etti?", *Atatürk Dergisi,*1/4,1990, s.46.

30 Alexandre Jevakhoff, *Kemal Atatürk Batı'nın Yolu,* Çev. Zeki Çelikkol, İstanbul, İnkılap Kitabevi, 1998, s.92.

1919'da Sivas'a geldi. 4 Eylül 1919'da Sivas Kongresi'nin Başkanlığına Mustafa Kemal Paşa seçilmiştir.[31] Sivas Kongresi'nin 11 Eylül 1919'daki toplantısında Heyet-i Temsiliyeye yeni üye seçimleri yapıldı. Seçim sonucunda üye sayısı on altıya çıkarıldı. Kongrede yapılan üye seçimi sonucunda belirlenen yeni üyeler şunlardı: "Ahmet Rüstem Bey, Refet Bey, Ömer Mümtaz Bey, Hakkı Behiç Bey, Mazhar Müfit Bey, Ratipzade Mustafa Bey, Hüsrev Sami Bey, Kara Vasıf Bey."[32]

Ahmet Rüstem Bey, 1862'de Midilli'de dünyaya gelmiştir. Polonya kökenlidir. İzmir İngiliz Okulu, Kadıköy Fransız Frerler Okulu, Avusturya Lemberg Siyasal Bilgiler okullarında eğitim görmüştür. 1882'de Osmanlı Devleti'nde memuriyet hayatı başlamıştır. 24 Haziran 1914'te Washington'a büyükelçi olarak atanmıştır.[33] Rüstem Bey, Washington'a gönderilen ilk büyükelçidir. Rüstem Bey'den önce gönderilen elçilerin statüsü ortaelçidir. Washington Büyükelçisi Rüstem Bey, Amerikan basınında Osmanlı Devleti'ni karalamaya yönelik çıkan haberlere büyük tepki göstermiştir. Amerikan basınında çıkan haberlere göre Ermeniler Türkler tarafından kılıçtan geçirilmekteymiş. Rüstem Bey, ülkesini kötülemeye çalışan bu kampanyaya cevap verme gereğini hissetmiştir. 8 Eylül 1914'te *Evening Star* gazetesine demeç vererek Türklerin Ermenileri öldürdüğü yönündeki haberlerin yalan olduğunu söylemiş, İngiltere, Fransa ve Rusya'nın Osmanlı Devleti'ne geçmişte çok büyük kötülükler ettiğini ifade etmiş ayrıca Amerika'nın Filipinler'de yaşayan yerli halka büyük işkenceler uyguladığını da sözlerine eklemiştir. Rüstem Bey'in bu demeci Washington'da bomba etkisi yaratmış ve ülkede istenmeyen adam ilan edilmiştir. Washington yönetimi özür dilerse görevinde kalabileceğini söylemişse de Rüstem Bey ABD'den ayrılmayı tercih etmiştir. Washington'dan ayrıldıktan sonra bir süre Avrupa'da yaşamış ve bu süre içinde bazı kitaplar yazmıştır. Mütareke günlerinde İstanbul'a gelmiş 21 Aralık 1918'de kurulan Kilikyalılar Cemiyetinde yer almıştır. Millî Mücadele Hareketi'ne katılmak üzere İstanbul'dan Sivas'a gitmiştir. Rüstem Bey, Sivas Kongresi tarafından Heyet-i Temsiliye üyeliğine seçilmiştir.

Refet (Bele) Bey, 1881'de İstanbul'da dünyaya gelmiştir.[34] İlk ve orta öğrenimini Selanik ve İstanbul'da tamamlamıştır. 13 Mart 1896'da Harp Okuluna başlamıştır. Harp Okulunu 25 Aralık 1898'de tamamlamış piyade teğmen rütbesiyle 3. Ordunun emrine verilmiştir. 1903'te Makedonya'da patlak veren Bulgar İsyanı'nın bastırılmasında büyük yararlılıkları olmuştur.[35] Ekim 1909'da Harp Akademisine başlamış öğrenciliği sırasında 26 Şubat 1910'da 3. Ordu 9. Alay 3. Taburda 4. Bölük Komutanlığına getirilmiştir.

---

31 Mükerrem K. Su- Kâmil Su, *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi,* İstanbul, Kanaat Yayınları, 1979, s.39.

32 Uluğ İğdemir, *Heyet-i Temsiliye Tutanakları*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları ,1975, s.10.

33 Süleyman Beyoğlu, "Millî Mücadelenin Az Bilinen Bir Siması: Ahmet Rüstem Bey (Alfred Bilinski 1862-1935)", *Tarih Dergisi,*46, 2007, s.165-166.

34 İbrahim Alaettin Gövsa, *Türk Meşhurları Ansiklopedisi,* İstanbul, Yedigün Neşriyat, 1946, s.70.

35 Halit Kaya, *Refet Bele'nin Askeri ve Siyasi Hayatı (1881-1963),* T.C. Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2008, s.7.

Haziran 1912'de Çanakkale Ordusu ile İtalyan Seferberliği'ne katılmıştır. 16 Eylül 1912'de Balkan Savaşı'na katılmıştır. Refet Bey, Harp Okulu öğrencisi iken sahada görev almış bütün bunlar kendisine ciddi anlamda tecrübe kazandırmıştır. 1 Kasım 1912'de de Harp Akademisinden birincilikle mezun olmuş ve Genel Karargâh Kurmaylığına tayin edilmiştir.[36] Birinci Dünya Savaşı başladıktan sonra Filistin Cephesi'ne gönderilmiş Birinci ve İkinci Kanal Seferleri sırasında görevlerde bulunmuştur. Filistin Savunması, Tellelrefah Muharebesi, Birinci ve İkinci Gazze Muharebeleri, Gazze – Birüssebi Muharebeleri, El Magar Muharebesi, Nablus Meydan Muharebesi ve Geri Çekilme Harekatı'nda yer almıştır. 31 Temmuz 1918'de Jandarma Genel Komutanlığına atanmıştır. 19 Ocak 1919'da İstanbul Hükûmeti tarafından görevinden alınmıştır.[37] Albay Refet Bey ve emrindeki on yedi subay 16 Mayıs 1919'da Mustafa Kemal Paşa ile Samsun'a gitmişlerdir. Refet Paşa, Amasya Genelgesi'ne imzasını atan generallerden olmuştur. 13 Temmuz 1919'da İstanbul Hükûmeti tarafından görevinden alınmıştır. İstanbul Hükûmeti 30 Temmuz 1919'da askerî ve mülki makamlara gönderdiği emirle Mustafa Kemal ve Refet Paşaların aykırı davranışlarda bulunduklarını bundan dolayı derdest edilip İstanbul'a gönderilmelerini istemiştir. 15. Kolordu Komutanı Kazım Karabekir Paşa Refet ve Mustafa Kemal Paşaların vatanın evladı olduklarını aykırı ya da asi olarak nitelendirilebilecek davranışları olmadığını 1 Ağustos 1919'da İstanbul Hükûmetine çektiği telgrafla bildirmiştir. Refet Paşa, 7 Eylül 1919'da Sivas'a gelmiş ve Heyet-i Temsiliye üyeliğine seçilmiştir.

Ömer Mümtaz Bey, 1859'da Adige'de dünyaya gelmiştir. Mülkiye mezunudur. Meclis-i Mebûsanın III. ve IV. dönemlerinde Ankara milletvekilliği yapmıştır. Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin kurucularındandır. Sivas Kongresi tarafından Heyet-i Temsiliye üyeliğine seçilmiştir.[38]

Hakkı Behiç (Bayiç) Bey, 1886'da İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Çerkez kökenlidir. 1905'te Mülkiye Mektebinden mezun olmuştur. İlk memuriyetine Maliye Nezareti Muhasebe Kaleminde başlamıştır. 1909-1917 yılları arasında muhtelif yerlerde vilayet mektupçuluğu ve tahrirat müdürlüğü yapmıştır. İlerleyen zamanlarda Bilecik Mutasarrıflığı yapmıştır. 1919'da Millî Mücadele hareketine katılmak üzere Anadolu'ya geldi. Hakkı Behiç Bey'in Sivas Kongresi'ne hangi ilden katıldığı konusunda kaynaklar farklı bilgiler vermektedir. Sivas Kongresi tarafından Heyet-i Temsiliye üyeliğine seçildiği kesindir.[39]

---

36 Halit Kaya, a.g.t, s.9.

37 Halit Kaya, a.g.t, s.26.

38 Hikmet Denizli, *Sivas Kongresi Delegeleri*, s.92.

39 Hikmet Denizli, *Sivas Kongresi Delegeleri*, s.116.

Yayınlanan listeye göre Eskişehir, Aydın, Denizli delegeleri olarak gösterilmektedir.

Mazhar Müfit Bey, 1873'te Denizli'de dünyaya gelmiştir. Eğitim hayatına İstanbul'daki Fatih Rüştiyesinde başlamıştır. Babasının görevleri sebebiyle eğitimini Edirne'de tamamlamıştır. Orta ve lise eğitimini tamamladıktan sonra Siyasal Bilgiler Yüksekokulundan 1891'de mezun olmuştur. Kasım 1891'de Gelibolu Lisesine Jeoloji ve Geometri öğretmeni olarak tayin edilmiştir. Nisan 1892'de tarih dersi vermeye başlamıştır. Mayıs 1895'te Edirne Vilayeti Maiyet Memurluğuna atanmıştır. 1897'de Havsa Kaymakamlığına tayin edilmiştir. Sırasıyla Çorlu, Uzunköprü, İskeçe Kaymakamlığı yapmıştır. Daha sonra mutasarrıflığa yükselmiş ilk görev yeri de Gümülcine olmuştur. Gümülcine'den sonra Rize, Mersin, İzmit, Balıkesir mutasarrıflığı yapmıştır. 18 Nisan 1918'de Bitlis Valiliğine tayin edilmişse de İttihatçılarla bağlantısı olduğu gerekçesiyle görevinden alınmıştır. Görevinden alındıktan sonra can güvenliği gerekçesiyle İstanbul'a gitmemiş Erzurum'a gitmeye karar vermiştir. Mazhar Müfit Bey, Erzurum'a geldiğinde Mustafa Kemal Paşa Amasya'daydı. Mustafa Kemal Paşa, 3 Temmuz 1919'da Erzurum'a gelmiş ve Mazhar Müfit Bey'le şahsen tanışmış ve kendisiyle yakın bağ kurmuştur. Müfit Bey, Sivas Kongresi'nin 4 Eylül 1919 tarihli toplantısı sonucunda Heyet-i Temsiliye üyeliğine seçilmiştir.[40]

Ratipzade Mustafa Bey: 1883'te Niğde'de dünyaya gelmiştir. Eğitim hayatına Konya'da başlamış Niğde'de sürdürmüştür. Fransızca ve müzik dersleri almıştır. Niğde Lisesini tamamladıktan sonra öğretmenliğe başlamıştır. 1919'da Niğde Millî Eğitimde başkâtipliğe başlamıştır. Mustafa Bey, Erzurum Kongresi'ne katılamamıştır. Fakat Sivas Kongresi tarafından Heyet-i Temsiliye üyeliğine seçilmiştir.[41]

Hüsrev Sami Bey: 1884'te Gümülcine'de dünyaya gelmiştir. Mühendishane-i Bahri Hümayundan mezun olmuştur. İttihat ve Terakki Cemiyeti ile ilişkisi tespit edilince bir süreliğine Paris'e gitmek zorunda kalmıştır. Paris'te bulunduğu sıralarda Ahmet Rıza Bey'in grubuyla yakın ilişki kurmuştur.[42] Mustafa Kemal'in kurduğu Vatan ve Hürriyet Cemiyetinin Selanik şubesinde yer almıştır. Mustafa Kemal Paşa ile uzun yıllar arkadaşlık yapmıştır. Erzurum Kongresi'ne katılamamıştır. Eskişehir delegesi sıfatıyla Sivas Kongresi'ne katılmış ve Kongre tarafından Heyet-i Temsiliye üyeliğine seçilmiştir.[43]

Kara Vasıf Bey: 1880'de Yemen'de dünyaya gelmiştir. Babası Mehmet Vehbi Bey, annesi Fatma Hanım'dır. Vasıf Bey'in ilk ve ortaöğrenimini babasının görevli olduğu yerlerde tamamladığı düşünülmektedir. Liseyi ise Bursa Askerî İdadisinde tamamlamıştır. 1897'de Harp Okuluna başlamıştır. 2 Şubat 1901'de teğmen rütbesiyle Harp Okulundan mezun olmuştur. Daha sonra Harp Akademisine girmiştir. Bu akademiyi 1904'te mümtaz yüzbaşı olarak tamamlamıştır. Askerlik hayatının ilk yılları genel olarak Balkanlar'da geçmiştir. 31 Mart Olayı'nı bastırmak için gelen Hareket ordusunun

---

40 Hikmet Denizli, *Sivas Kongresi Delegeleri*, s.136.

41 Cemil Hakan Korkmaz, *Heyet-i Temsiliye*, s.236.

42 Kızıldoğan Hüsrev Sami, "Vatan ve Hürriyet = İttihat ve Terakki", *Belleten,* 1/3-4, 1937, s.624.

43 Cemil Hakan Korkmaz, *Heyet-i Temsiliye,* s.232.

kurmay heyetinde yer almıştır. Daha sonra askerlikten istifa etmiştir. Kara Kemal ve Baha Said Beylerle birlikte Karakol Cemiyetinin kuruculuğunu yapmıştır.[44] Vasıf Bey, Millî Mücadele Dönemi'nde Trakya ile haberleşme ve bilgi alışverişinin sağlanmasında, Anadolu'ya subay sevkinde ve subay ihtiyaçlarının karşılanmasında, aracılık gerektiren işlerde, resmî belgelerin dağıtımında oldukça etkili olmuştur. Vasıf Bey, Erzurum Kongresi'ne katılamamıştır. Sivas Kongresi'ne Afyon delegesi sıfatıyla katılmış 11 Eylül 1919'da Kongrenin düzenlediği toplantı sonucu Heyet-i Temsiliye üyeliğine seçilmiştir.

4. Sonuç

Mustafa Kemal Paşa, Samsun'a çıktığı zaman ülke tam anlamıyla içler acısı haldeydi. Yıllardır süren savaşlar Osmanlı Devleti'nin ekonomisini iflasın eşiğine getirmişti. İstanbul Hükûmeti Anadolu'yu unutmuştu. Particilik kavgaları ayyuka çıkmış bu kavgalar devlet otoritesinin altını boşaltmıştı. Yerel idareler görevlerini yerine getiremiyordu. Ekonominin kötülüğü sebebiyle ülke genelinde kıtlığa varacak sefalet yaşanmaktaydı. Ülke genelinde ciddi anlamda asayiş sorunu da vardı. Mevcut güvenlik güçlerinin bu kadar çok çete ile mücadele etmesi mümkün değildi. Mayıs 1919'da Yunalıların Batı Anadolu'dan Anadolu'nun içlerine kadar ilerlemeleri durumu daha da vahim hale getirmişti. Karadeniz Bölgesi'ndeki Rum çetelerin Türk köylerine yaptıkları ani baskınlar, katliamlar sebebiyle Türkler de çeteler kurmuşlardır. Özellikle Giresunlu Topal Osman ve çetesi Rum çetelerine karşı büyük mücadeleler vermiştir.

Ülkenin gerçekten kurtulabileceğine tek bir kişi vardı. O da Mustafa Kemal Paşa'ydı. Kendisine verilen yetki ile 19 Mayıs 1919'da Samsun'a gelen Mustafa Kemal Paşa ve yakın arkadaşları 20-21 Haziran 1919'da Amasya Tamimi'ni hazırlayarak işgalci devletlere karşı milletin bağımsızlığını yine milletin sağlayacağını ayan beyan ilan etmiştir. Mustafa Kemal'in Anadolu'daki faaliyetleri İstanbul Hükûmetini çok rahatsız etmiştir. İstanbul Hükûmeti askerî makamlara gönderdiği emirle Mustafa Kemal'in yakalanıp İstanbul'a gönderilmesini istemiştir. Bütün bunlar olurken 23 Temmuz 1919'da başlayan Erzurum Kongresi tarafından Heyet-i Temsiliye üyeleri seçilmiştir. Belli usullere göre yapılan seçimde dokuz kişi Heyet-i Temsiliye üyeliğine seçilmiştir. Erzurum'da üyeler seçildikten sonra Heyet-i Temsiliye Sivas'a gitmiş ve burada bir kongre daha düzenlemiştir. Adına Sivas Kongresi dediğimiz kongrenin yaptığı toplantı sonucu Heyet-i Temsiliyeye yedi üye daha eklemiştir. Tüm bu seçimler büyük yokluk içinde yapılmış seçimlerdi. Heyet-i Temsiliye üyesi Mazhar Müfit Bey'in söylediklerine göre Heyet-i Temsiliye üyelerinin hiçbiri bu süreçte herhangi bir şekilde maaş/ ödenek almamış ve böyle bir talepte de bulunmamıştır. Çünkü onların derdi para pul değil vatanı kurtarmaktı.[45]

---

[44] Cemil Hakan Korkmaz, *Heyet-i Temsiliye,* s.231.

[45] Mazhar Müfit Kansu, "*Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber",* I. Cilt, 4.Baskı, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1997, s.231.

Kaynaklar / References

Kitaplar

Akşin, Sina.*İstanbul Hükûmetleri ve Millî Mücadele –Mutlakiyete Dönüş (1918-1919),* İstanbul, Cem Yayınevi, 1992.

Aybars, Ergün. *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I*, İzmir, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1986.

Bayur, Yusuf Hikmet. *Türkiye Devletinin Dış Siyasası,* Ankara, Türk Tarih Kurumu

Basımevi, 1973.

Denizli, Hikmet. *Sivas Kongresi Delegeleri ve Heyet-i Temsiliye Üyeleri,* Ankara, T.C Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, 1996.

Gönlübol, Mehmet -Cem Sar, *Atatürk ve Türkiye'nin Dış Politikası*, İstanbul, Millî Eğitim Basımevi,1973.

İnalcık, Halil. *Millî Mücadele Tarihi 1908-1923,* İstanbul, Kronik Kitap, 2022.

İğdemir, Uluğ. *Heyet-i Temsiliye Tutanakları*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları,1975.

Özüçetin, Yaşar. Bengül Salman Bolat, Durdu Mehmet Burak, Neşe Yaman, Erol Seyfeli,

Hakan Uzun, *Kuvâ-yı Milliye ve Millî Mücadelede Kırşehir,* Kırşehir, 2009. (Bu kitap Kırşehir Valiliği kültür hizmetidir.)

Said, Muhammed Emin – Kerim Halil Sabit, *Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın Hayatı,* Çev.Zekeriya Kurşun, İstanbul, Doğan Kitap, 2010.

Korkmaz, Cemil Hakan. *Heyet-i Temsiliye (Erzurum'dan Ankara'ya İktidar Yolu",* İstanbul, Profil Yayıncılık, 2015.

Gövsa, İbrahim Alaettin.*Türk Meşhurları Ansiklopedisi,* İstanbul, Yedigün Neşriyat, 1946.

Büyük Adamlar & Türk ve Dünya Meşhurları 230 Biyografya, İstanbul, Varlık Yayınları, 1960.

Mechin, Benoist. *Yabancı Gözü ile Atatürk :1 Kurt ve Pars Mustafa Kemal,* İstanbul, Nurgök Matbaası,1955.

Grassi, Fabio. *Atatürk,* İstanbul, Turkuvaz Kitap, 2009.

Su, Mükerrem Kâmil Su, *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi,* İstanbul, Kanaat Yayınları, 1979.

Şapolyo, Enver Behnan. *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi 1918-1950,* İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1953.

Jevakhoff, Alexandre. *Kemal Atatürk Batı'nın Yolu,* Çev. Zeki Çelikkol, İstanbul, İnkılap Kitabevi, 1998.

Çaycı, Abdurrahman. *Gazi Mustafa Kemal Atatürk &Milli Bağımsızlık ve Çağdaşlaşma Önderi (Hayatı ve Eseri),* Ankara, Atatürk Araştırma Merkezi, 2002.

Özgül, Cemil. *Heyet-i Temsiliye'nin Ankara'daki Çalışmaları (27 Aralık 1919-23 Nisan 1920),* Ankara, Atatürk Araştırma Merkezi, 1989.

Kansu, Mazhar Müfit. *Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber,* I. Cilt, 4.Baskı, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1997.

Ayışığı, Metin. *Kurtuluş Savaşı Sırasında Türkiye'ye Gelen Amerikan Heyetleri,* Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2004.

Makaleler

Akbulut, Dursun Ali. "Heyet-i Temsiliye Nasıl Teşekkül Etti?", *Atatürk Dergisi,* 1/4, (1990): 44-55 (erişim 28.09.2022) https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/25985

Kardaş, Abdulaziz. "XX. Yüzyılın Başında Bitlis'te Bir Aşiret Reisi:Hacı Musa Bey", *Türk&İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 5/19,(2018):45-58(erişim 25.04.2023), file:///C:/Users/hp/Downloads/1682436254129_373.pdf

İlyas, Ahmet. "Heyet-i Temsiliye'nin Siyasal Yapılanması", *Tarihin Peşinde*, 9, (2013):17-36: (erişim 25.04.2023) , http://www.tarihinpesinde.com/dergimiz/nisan2013/M09_02.pdf

Bulut, Hüseyin. "Erzurum Umumi Kongresine Katılan Erzincan Murahhasları", 165-169, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/33189

Aşcı, Kadir. "Ahmed Fevzi Efendi", *Akra Kültür Sanat Edebiyat Dergisi,* 4/9, (2016): 157-182, (erişim 25/04/2023), http://isamveri.org/pdfdrg/D03921/2016_9/2016_9_ASCIK.pdf

Alkan, Mustafa. "Hüseyin Rauf Orbay'ın Hayatı (1880-1964)", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi,*20/59, (2004),597-642: (erişim25.04.2023),https://atamdergi.gov.tr/tam-metin-pdf/272/tur

Sancaktar, Fatih M. "Sivas Kongresi (4-11 Eylül 1919)", *Tarih Dergisi,* 71, (2020),473-496: (erişim 26/04/2023), https://dergipark.org.tr/tr/pub/iutarih/issue/56577/787310

Beyoğlu, Süleyman. "Millî Mücadelenin Az Bilinen Bir Siması: Ahmet Rüstem Bey (Alfred Bilinski 1862-1935)", *Tarih Dergisi,* 46, 2007,319-335: (06.06/2012), https://dergipark.org.tr/tr/pub/iutarih/issue/9619/120164#article-authors-list

Kızıldoğan, Hüsrev Sami, "Vatan ve Hürriyet = İttihat ve Terakki", *Belleten,* 1/3-4, (1937), s.619-625 : (31.05.2023) https://belleten.gov.tr/sayi/54

Tezler

Mustafa Uslu, "Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Trabzon Milletvekilleri ve Faaliyetleri", T.C. Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Cumhuriyet Tarihi Ana Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kars, 2006.

Halit Kaya, "Refet Bele'nin Askeri ve Siyasi Hayatı (1881-1963)", T.C. Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2008.

Yazar Hakkında / About Author

ÖZGEÇMİŞ

1 Nisan 1992'de dünyaya gelmiştir. İlk ve ortaokulu Esenyurt Alparslan İlköğretim Okulunda tamamlamıştır. Lise eğitimine 2006'da Esenyurt Fatih Sultan Mehmet Çok Programlı Anadolu Lisesinde başlamış ve 2010'da liseden mezun olmuştur. Lisans eğitimine 2011 yılında Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Tarih Bölümünde başlamıştır. 2016 yılında lisans eğitimini bitirmiştir. 2020 yılında Yeditepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsünde Tezli Yüksek Lisans programına başlamıştır. 2 Haziran 2023'te "Türk-ABD İlişkilerinde Washington Büyükelçileri (1927-1960)" başlıklı tezi ile yüksek lisansını tamamlamıştır.

~~RESUME~~

He was born on April 1, 1992. He completed his primary and secondary school in Esenyurt Alparslan Primary School. He started his high school education in Esenyurt Fatih Sultan Mehmet Multi-Program Anatolian High School in 2006 and graduated from high school in 2010. He started his undergraduate education in 2011 at Kırşehir Ahi Evran University, Department of History. He completed his undergraduate education in 2016. In 2020, he started his Master's Program with Thesis at Yeditepe University Ataturk's Principles and Revolution History Institute. He completed his master's degree with his thesis titled "Washington Ambassadors in Turkish-US Relations (1927-1960)" on June 2, 2023.